

**PRIČA
O NOVOM
PREZIMENU**
Elena Ferante

BOOKA.

Knjiga **064**

ZA IZDAVAČA
Ivan Bevc
Nika Strugar Bevc

© za srpsko izdanje

BOOKA

11000 Beograd, Slanački put 128

office@booka.in

www.booka.in

PREVOD S ITALIJANSKOG

Jelena Brborić

LEKTURA

Agencija Tekstogradnja

KOREKTURA

Borka Slepčević

PRELOM

Bodin Jovanović

DIZAJN KORICA

Milena Savić

ŠTAMPA

DMD Štamparija

Beograd, 2017.

Tiraž 5000

ELENA FERANTE

PRIČA O NOVOM PREZIMENU

Naslov originala

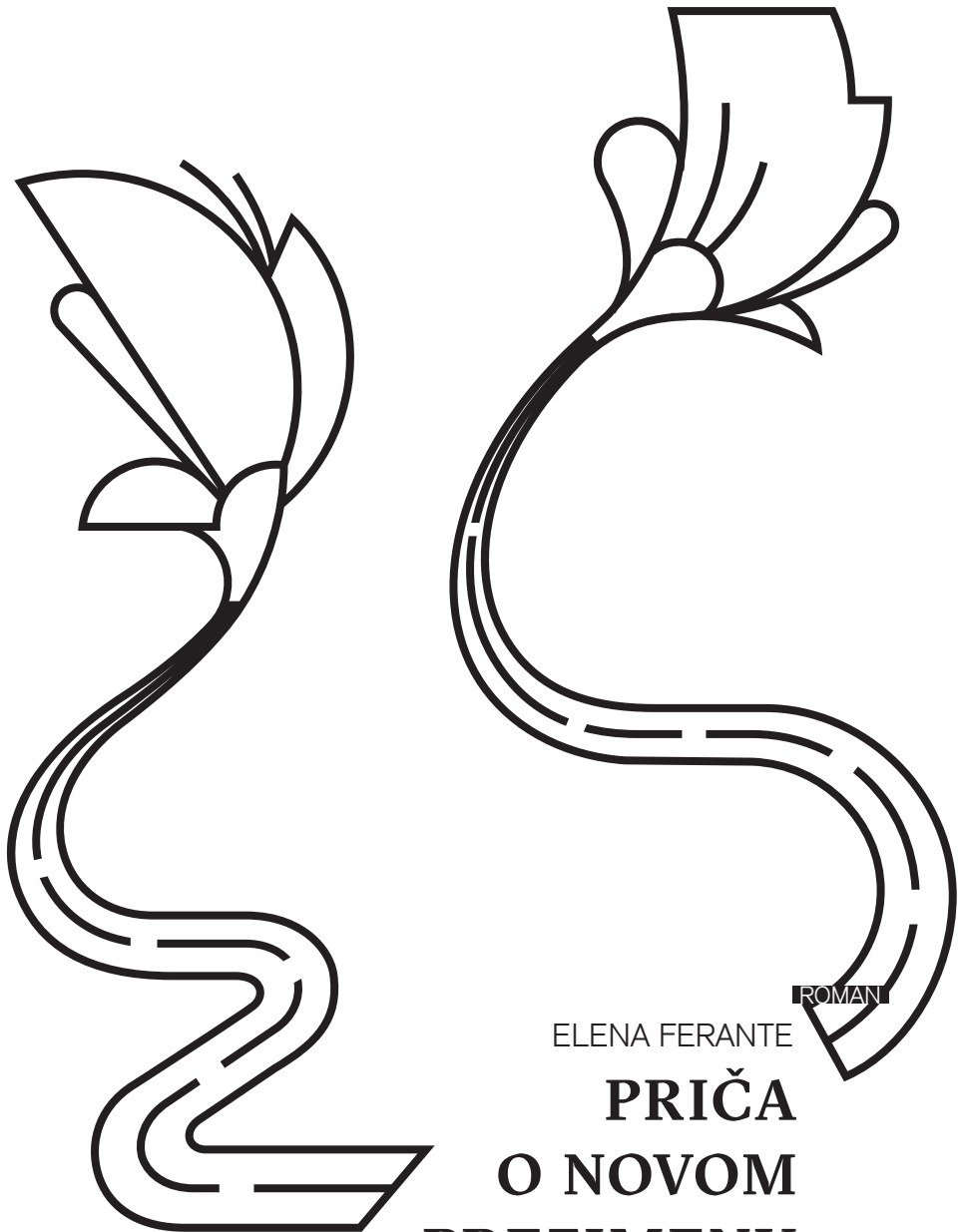
ELENA FERRANTE

STORIA DEL NUOVO COGNOME

Copyright © 2011 by Edizioni e/o

Sva prava zadržana.

Nijedan deo ove knjige ne može se koristiti
niti reprodukovati u bilo kom obliku bez pismene
saglasnosti izdavača.

ROMAN

ELENA FERANTE

**PRIČA
O NOVOM
PREZIMENU**

SITALIJANSKOG PREVELA

Jelena Brborić

SPISAK LIKOVA

I NAZNAKE O DOGAĐAJIMA IZ PRVOG DELA

Porodica Čerulo (obučareva porodica):

Fernando Čerulo, obučar, Lilin otac. Nije nastavio da školuje ćerku nakon osnovne škole.

Nuncija Čerulo, Lilina majka. Bliska je s ćerkom, ali nema dovoljno uticaja da je podrži u sukobu sa ocem.

Rafaela Čerulo, zvana Lina ili Lila. Rođena je u avgustu 1944. godine. Ima šezdeset šest godina kada bez traga nestane iz Napulja. Genijalna učenica, s deset godina piše priču pod nazivom *Plava vila*. Nakon završetka osnovne škole napušta školovanje i uči obučarski zanat.

Rino Čerulo, Lilin stariji brat, takođe obučar. Zajedno sa ocem Fernandom, i zahvaljujući Lili i novcu Stefana Karačija, otvara obučarsku radnju „Čerulo“. Verio se sa Stefanovom sestrom Pinučom Karači. Po njemu nosi ime Lilin prvi sin, takođe Rino.

Ostala deca

Porodica Greko (poslužiteljeva porodica):

Elena Greko, zvana Lenuča ili Lenú. Rođena u avgustu 1944. godine, autor je duge priče koju čitam. Elena počinje da je piše kad sazna da je njena prijateljica iz detinjstva, Lina Čerulo, koju samo ona zove Lila, nestala. Nakon osnovne škole Elena nastavlja da se školuje s rastućim uspehom. Još u ranom detinjstvu se zaljubljuje u Nina Saratorea, ali svoju ljubav neguje u tajnosti.

Pepe, Đani i Eliza, Elenini mlađi braća i sestra

Otac, vratar u opštini

Majka, domaćica. Elena je opsednuta njenom hromošću.

Porodica Karači (don Akileova porodica):

Don Akile Karači, bauk iz bajki, crnoberzijanac, zelenaš. Ubi-
jen je.

Marija Karači, don Akileova žena, Stefanova, Pinučina i
Alfonsova majka. Radi u porodičnoj delikatesnoj radnji.

Stefano Karači, sin pokojnog don Akilea, Lilin muž. Upravlja
očevim nakupljenim dobrima, i zajedno sa sestrom Pinučom,
Alfonsom i majkom vlasnik je unosne delikatesne radnje.

Pinuča, don Akileova ćerka. Radi u delikatesnoj radnji. Verila
se s Lilinim bratom Rinom.

Alfonso, don Akileov sin. Elenin drug iz klupe. Verio se s Ma-
rizom Saratore.

Porodica Peluzo (stolareva porodica):

Alfredo Peluzo, stolar. Komunista. Osuđen je pod optužbom
da je ubio don Akilea i nalazi se u zatvoru.

Đuzepina Peluzo, Alfredova žena. Radnica u fabrici duvana,
predana je deci i mužu zatvoreniku.

Paskvale Peluzo, stariji sina Alfreda i Đuzepine, zidar, komuni-
stički aktivista. On je prvi koji je primetio Lilinu lepotu i izja-
vio joj ljubav. Prezire Solare. Verio se sa Adom Kapučo.

Karmela Peluzo, koju nazivaju i Karmen. Paskvaleova sestra,
prodavačica u bakalnici, ali je Lila ubrzo zapošljava u Stefa-
novoj novoj delikatesnoj radnji. Verila se sa Encom Skanom.

Ostala deca

Porodica Kapučo (porodica lude udovice):

Melina, rođaka Nuncijske Čerulo, udovica. Pere stepenice u
zgradama starog rejona. Bila je ljubavnica Donata Saratorea,
Ninovog oca. Porodica Saratore je upravo zbog tog odnosa na-
pustila rejon, a Melina je skoro izgubila razum.

Melinin muž, istovario je gajbice na zelenoj pijaci i umro
pod nerazjašnjenim okolnostima.

Ada Kapučo, Melinina ćerka. Kao devojčica je pomagala majci u pranju stepeništa. Zahvaljujući Lili biće zaposlena kao prodavačica u delikatesnoj radnji u starom rejonu. Verila se sa Paskvaleom Peluzom.

Antonio Kapučo, njen brat, mehaničar. Verio se sa Elenom i veoma je ljubomoran na Nina Saratorea.

Ostala deca

Porodica Saratore (porodica železničara-pesnika):

Donato Saratore, železničar, pesnik, novinar. Veliki ženskaroš, bio je ljubavnik Meline Kapučo. Kada Elena ode na letovanje na Iskiju, kao gost u istoj kući u kojoj boravi porodica Saratore, biće primorana da u žurbi napusti ostrvo kako bi pobešla od Donatovog seksualnog uznemiravanja.

Lidija Saratore, Donatova žena

Nino Saratore, najstariji od petoro Donatove i Lidijine dece. Prezire oca. Sjajan je učenik.

Mariza Saratore, Ninova sestra. Školuje se, bez velikog uspeha, da bude sekretarica u firmi. Verila se sa Alfonsom Karačijem.

Pino, Klelija i Čiro Saratore, mlađa Donatova i Lidijina deca

Porodica Skano (porodica prodavca voća):

Nikola Skano, prodavac voća

Asunta Skano, Nikolina žena

Enco Skano, Nikolin i Asuntin sin, i on je prodavac voća. Lila još od detinjstva oseća naklonost prema njemu. Njihov odnos je započeo kada je Enco, tokom školskog takmičenja, pokazao neočekivanu veštinu u matematici. Enco se verio s Karmen Peluzo.

Ostala deca

Porodica Solara (porodica vlasnika istoimene kafe-poslastičarnice):

Silvio Solara, vlasnik kafe-poslastičarnice, monarhista-fašista, pripadnik kamore povezan s nelegalnom trgovinom u rejonu. Protivio se otvaranju fabrike obuće „Čerulo“.

Manuela Solara, Silviova žena, zelenašica, u rejonu vlada veliki strah od njene crvene knjige.

Marčelo i *Mikele Solara*, Silviovi i Manuelini sinovi. Iako su razmetljivi i prepotentni, devojke iz rejona ih obožavaju, osim *Lile*, naravno. Marčelo se zaljubljuje u *Lilu*, ali ona ga odbija. *Mikele*, nešto mlađi od Marčela, hladnokrvniji je, inteligentniji i nasilniji. Verio se s *Điljolom*, poslastičarevom ćerkom.

Porodica Spanjuolo (poslastičareva porodica):

Gospodin Spanjuolo, poslastičar u kafe-poslastičarnici „Solara“

Roza Spanjuolo, poslastičareva žena

Điljola Spanjuolo, poslastičareva kćerka, verena s *Mikeleom Solarom*.

Ostala deca

Porodica Ajrota:

Ajrota, profesor grčke književnosti

Adela, njegova žena

*Marijaroz*a *Ajrota*, starija ćerka, profesorka istorije umetnosti u Milanu

Pjetro Ajrota, student

Nastavnici:

Feraro, učitelj i bibliotekar. Učitelj je, kada su bile male, nagradio i *Lilu* i *Elenu* za njihovu čitalačku revnosnost.

Olivijerova, učiteljica. Prva je primetila *Lilin* i *Elenin* potencijal. *Lila* je sa deset godina napisala priču pod nazivom *Plava*

vila. Priča se veoma svidela Eleni, koja ju je dala na čitanje Olivijerovoj. Učiteljica se, međutim, ljuta što su roditelji odlučili da prekinu Lilino školovanje, o priči nikada nije izjasnila. Štaviše, prestala je da se bavi Lilom i svu pažnju posvetila Eleninom napretku.

Derače, gimnazijski profesor

Galijanijeva, profesorka u gimnaziji. Izuzetno učen predavač, komunista. Smesta je očarana Eleninom inteligencijom. Pozajmljuje joj knjige, štiti je tokom sukoba s veroučiteljem.

Ostali likovi:

Dino, apotekarov sin

Nela Inkardo, rođaka učiteljice Olivijero. Ima kuću u Baranu, na Iskiji, i ugostila je Elenu tokom jednog letovanja na moru.

Armando, student medicine, sin profesorke Galijani

Nadja, učenica, ćerka profesorke Galijani

Bruno Sokavo, prijatelj Nina Saratorea i sin bogatog industrijalca iz San Đovanija u Teduču

Franko Mari, student

MLADOST

1.

U proleće 1966. godine Lila mi je, vidno uznemirena, poverila na čuvanje metalnu kutiju u kojoj se nalazilo osam svezaka. Rekla je da više ne može da ih drži u kući, plašila se da će ih muž pročitati. Poneh kutiju bez reči, jedino se ironično osvrnuvši na dužinu kanapa kojom je beše obmotala. U to vreme je naš odnos bio veoma loš, premda se činilo da samo ja tako mislim. Ona prilikom naših retkih susreta nije pokazivala znake nelagodnosti, bila je srdačna, nije se događalo da izusti jednu jedinu neprijatnu reč.

Kada je od mene zatražila da se zakunem da kutiju neću otvoriti ni pod kojim uslovom, učinih to. Međutim, još u vozu razvezah kanap, izvadih sveske, počeh da čitam. Nije to bio dnevnik, premda su se javljali detaljni opisi događaja iz njenog života, počev od osnovne škole. Pre će biti da se radilo o tragovima tvrdoglave samodiscipline koja ju je terala da piše. Bilo je tu obilje opisa: krošnja nekog drveta, jezera, nekakav kamen, list drveta prošaran belim nitima, kuhinjske šerpe i lonci, delovi mašine za spremanje kafe, mangal i ugalj, detaljna mapa dvorišta, auto-put, skelet od zarđalog gvožđa koji se nalazio iza močvare, stepenište i crkva, pokošeno rastinje iza železničke pruge, nove zgrade, roditeljski dom, alatke koje su koristili njeni otac i brat u popravljanju cipela, pokreti koje su pravili dok su radili, a pre svega boje, boje svega i svačega u različito doba dana. Međutim, bilo je tu i drugog osim stranica punih opisa. Javljale su se izdvojene reči na italijanskom i na dijalektu, ponekad zaokružene, bez objašnjenja. I prevodi na

latinski i grčki. I čitavi odlomci na engleskom jeziku o lokalnim radnjama, o robi, o kratim kolicima na kojima je Enco Skano premeštao voće i povrće, iz ulice u ulicu, vodeći margarca za ular. I silna razmišljanja o knjigama koje je čitala, o filmovima koje je gledala u parohijskoj sali. I brojne ideje kojih se držala u raspravama s Paskvaleom, u razgovorima koje smo vodile ona i ja. Svakako, sled nije uvek bio dosledan, ali sve što je Lila ovekovečila na papiru dobijalo je nekakav značaj, tako da ni među stranicama koje je ispisala sa jedanaest ili dvanaest godina ne nađoh ni jedan jedini redak koji bi mogao zazvučati detinjasto.

Rečenice su uglavnom odisale izuzetnom preciznošću, videlo se da je vodila mnogo računa o interpunkciji, pisala je elegantnim rukopisom poput onoga kome nas je podučavala učiteljica Olivijero. Ponekad se, međutim, činilo da se Lila, kao pod dejstvom neke droge koja joj cirkuliše venama, ne pridržava reda koji je sama sebi zadala. U tim slučajevima je sve odisalo naporom, rečenice su odavale preveliko uzbuđenje, interpunkcije je nestajalo. Obično joj je malo trebalo da se vrati laganom, jasnom sledu. Ali dešavalo se i da se sled iznenada prekine i da ostatak strane ispune crteži izobličienog drveća, planinâ punih ispupčenja iz kojih se izvijao dim, iskrivljenih lica. Na mene snažan utisak ostaviše koliko red toliko i nered, i što sam više čitala, u meni je sve više rastao osećaj da sam prevarena. Koliko je samo vežbe stajalo iza pisma koje mi je pre toliko godina poslala na Iskiju: zato je bilo onako lepo napisano. Vratih sve u kutiju obećavši sebi da u nju više neću zavirivati.

Međutim, nedugo potom pokleknuh, sveske su iz sebe širile istu onu zavodljivost kojom je Lila zračila još odmalena.

Pisala je o rejonu, o rodbini, o porodici Solara, o Stefanu, o svima i svemu, do najsitnijih detalja. Da i ne pominjem sa koliko je slobode pisala o meni, o mojim rečima i mislima, o

mojim voljenim osobama, pa i o samom mom fizičkom izgledu. Stavila je na papir za sebe ključne trenutke, ne vodeći računa ni o kome i ni o čemu. S velikom preciznošću zabeležila je zadovoljstvo koje je osetila pišući sa deset godina onu svoju priču, *Plava vila*. I s podjednakom preciznošću i to koliko je propatila zato što naša učiteljica Olivijero tu priču nije udostojila jedne jedine reči, štaviše potpuno ju je zanemarila. Patnju i bes koje je osećala zato što sam ja nastavila u više razrede osnovne škole ne mareći za nju, napustivši je. Oduševljenje s kojim je naučila obućarski zanat, osećaj da se revanšira smišljajući nove cipele, zadovoljstvo koje joj je donelo pravljenje onog prvog para cipela zajedno s bratom Rinom. Bol koji je osetila kada je Fernando, njen otac, rekao da cipele ne valjaju. Bilo je na tim stranicama svega i svačega, a naročito mržnje prema braći Solara, zverske odlučnosti s kojom je odbila ljubav starijeg brata Marčela, trenutak u kome se odlučila da se, umesto s njim, veri s krotkim Stefanom Karačijem, kobasičarem, koji je iz ljubavi prema njoj kupio prvi par cipela koji je napravila, zaklevši se da će ih zauvek čuvati. Ah, i to kako se, s petnaest godina, osetila kao velika gospođa, bogata i elegantna, idući podruku s verenikom koji je, samo zato što ju je voleo, uložio silan novac u bratovljevu i očevu fabriku cipela, fabriku cipela „Čerulo“. I koliko je samo imala razloga da bude zadovoljna: cipele iz njene mašte dobrim delom realizovane, kuća u novom rejonu, brak sa šesnaest godina. Veličanstvena svadba koja je usledila, njena silna sreća. A zatim se usred proslave pojavio Marčelo Solara, zajedno s bratom Mikeleom, na sebi je imao upravo one cipele za koje je njen suprug tvrdio da mu je do njih toliko stalo. Njen suprug. Za kakvog se to čoveka udala? Hoće li sada, kad je sve obavljeno, skinuti s lica masku i pokazati joj svoje užasavajuće pravo lice? Pitanja i činjenice o bedi u kojoj smo živele, bez ikakvog ulepšavanja. Posvetih se u potpunosti tim stranicama, danima, sedmicama.

Proučih ih, naposljetku naučih napamet delove koji su mi se dopadali, koji su me oduševljavali, koji su me hipnotisali, ili pak ponižavali. Osećala sam da se iza njihove prirodnosti krije nekakva izveštačenost, ali nisam bila u stanju da otkrijem kakva.

Naposljetku, jedne novembarske večeri, ogorčena, izađoh ponevši sa sobom kutiju. Nisam više mogla da podnesem Lilu na sebi i unutar sebe, čak ni sada kad sam bila veoma cenjena, kada sam imala život izvan Napulja. Zaustavih se na mostu Solferino da posmatram svetla koja su se pomaljala kroz lede- nu maglu. Položih kutiju na ogradu, stadoh je gurkati polako, malo-pomalo, sve dok nije upala u reku, kao da se ona sama, Lila, strovalila u vodu, povukavši za sobom svoje misli, svoje reči, zlobu s kojom je svima uzvraćala svaki udarac. Svoju sposobnost da me prisvoji kao što je to činila sa svim ljudima, predmetima, događajima i znanjem s kojim bi došla u kontakt: sa knjigama i cipelama, nežnošću i nasiljem, brakom i prvom bračnom noći, povratkom u rejon u novoj ulozi gospođe Rafaele Karači.

2.

Bilo mi je teško da poverujem da je Stefano, tako mio, tako zaljubljen, poklonio Marčelu Solari delić Lile devojčice, pečat njenog truda na cipelama koje beše smislila.

Zaboravih na Alfonsa i Marizu, koji su sedeli za stolom i razgovarali među sobom zacakljenih očiju. Prestadoh da obraćam pažnju na pripito smejuljenje moje majke. Pređoše u drugi plan muzika, pevačev glas, parovi na plesnom podijumu, Antonio, koji beše izašao na terasu i koji je ophrvan ljubomrom stajao iza staklenih vrata posmatrajući modri grad i more. Oslabi čak i lik Nina, koji beše napustio salu poput nekakvog

arhandela bez blagovesti. Imala sam oči samo za Lilu, koja je uzrujano nešto šaputala Stefanu. Izgledala je prebledelo u venčanici, on se više nije osmehivao, na oči mu se sa čela spustila nelagodnost koja je na rumenom licu delovala poput kakve bledunjave karnevalske maske. Šta se to događalo, šta li će se tek dogoditi? Moja drugarica je privlačila k sebi muževljevu ruku obema svojim rukama. Činila je to snažno, a ja, koja sam je dobro poznavala, osetih da bi mu je, kada bi bila u stanju, iščupala. A zatim bi, noseći je iznad glave kao da je toljaga ili magareća čeljust, prešla čitavu salu, dok joj krv kapa po skutima haljine, i njome se poslužila da Marčelu razbije glavu jednim promišljenim udarcem. Ah, tako je, tako bi učinila, i na tu pomisao srce stade snažno da mi lupa, grlo mi se osuši. Zatim bi obojici muškaraca iskopala oči, zgulila bi im kožu s lica, izujedala bi ih. Tako je, tako je, osetih kako priželjkujem da se to dogodi. Da dođe kraj toj ljubavi i toj nepodnošljivoj proslavi, da ne dođe do grljenja u krevetu u Amalfiju. Da razlupamo odmah sve predmete i sve ljude iz rejona, napravimo pokolj, da pobegnemo, Lila i ja, da odemo da živimo negde daleko, u nepoznatim gradovima. Da radosne zajedno pređemo čitav put, korak po korak, same.

To mi je delovalo kao pravi način da se završi taj dan. Kada nas već ništa ne može spasti, ni novac, ni muško telo, pa čak ni obrazovanje, možemo odmah sve i da uništimo. Osetih kako mi se grudi nadimaju od njenog besa, od neke ujedno moje i tuđe sile koja me ispuni zadovoljstvom samoponištavanja. Poželeh da ta sila uzme maha. Primetih, međutim, da je se i plašim. Tek mi je naknadno postalo jasno da sam u stanju da budem nesrećna u tišini upravo zato što nisam sposobna za nasilne reakcije, plašim ih se, radije ostajem u mestu i u sebi gajim ogorčenost. Ali ne i Lila. Kad je napustila svoje mesto, ustade s takvom odlučnošću da se zatresoše sto i pribor u prljavim tanjirima, obori jednu čašu. Dok je Stefano mehanički

požurio da spreči da vino pokapa haljinu gospođe Solara, ona hitrim korakom izađe na jedna sporedna vrata, cimajući za sobom haljinu kad god bi se za nešto zakačila.

Pomislih da krenem za njom, da joj stegnem ruku, da joj prošapćem: hajdemo, hajdemo odavde. Ne pokrenuh se, međutim. Pokrenu se Stefano, koji je, nakon nekoliko trenutaka oklevanja, sustiže dok se provlačila između parova na plesnom podijumu.

Osvrnuh se oko sebe. Svi behu primetili da mladi nešto nije bilo po volji. Marčelo je, međutim, i dalje saveznički ćaskao s Rinom kao da je sasvim prirodno da mu na nogama budu te cipele. Nastaviše se sve nepristojnije zdravice trgovca metalom. Oni koji su osećali da su smešteni za najgore stolove s mukom nastaviše da pokazuju kako im to ne smeta. Sve u svemu, činilo se da niko osim mene nije primetio da je upravo sklopljeni brak – koji će najverovatnije potrajati do smrti supružnika, uz mnogo, mnogo dece, brojnu unučad, radost i tugu, proslavu srebrne i zlatne godišnjice – za Lilu, šta god njen muž pokušao kako bi mu oprostila, bio uveliko okončan.

3.

Dalji razvoj događaja me je razočarao. Smestih se pored Alfonsa i Marize ne obraćajući pažnju na njihovo ćaskanje. Čekala sam da dođe do nereda, ali ništa se ne dogodi. Kao i uvek, bilo je teško shvatiti šta se zbiva u Lilinoj glavi: ne čuh je kako urla niti kako preti. Stefano ušeta u salu pola sata kasnije, krajnje učtiv. Beše se presvukao, nelagodnost mu se povukla sa čela i oko očiju. Kružio je među rodbinom i prijateljima dok je čekao da mu se pojavi žena, a kada je ona ušla u salu, sada više ne u venčanicu, već u odeći u kojoj će putovati, u pastelnoplavom kompletu sa svetlom dugmadi i

s plavim šeširom na glavi, smesta joj se pridruži. Lila razdeli deci bombone od ušćerenog badema, vadeći ih iz kristalne činije srebrnom kašičicom, zatim krenu da po stolovima deli bombonjere, najpre svojoj rodbini, a potom Stefanovoj. Preskoči sve članove porodice Solara, pa čak i svog brata Rina, koji je sa uznemirenim osmehom na licu upita: zar me više ne voliš? Ona ne odgovori, pruži bombonjeru Pinuči. Pogled joj je bio odsutan, jagodice izraženije nego inače. Kada dođe red na mene, pruži mi rasejano, bez savezničkog osmeha, keramičku korpicu punu ušćerenih badema obmotanu belim tilom.

Za to vreme se članovi porodice Solara unervoziše zbog uvrede, ali Stefano ispravi stvar zagrlivši ih jednog za drugim, pomirljivog izraza lica, mrmljajući:

„Umorna je, treba je razumeti.“

Poljubi i Rina u oba obraza, šurak napravi nezadovoljnu grimasu, čuh ga kako kaže:

„Nije tu u pitanju umor, Ste, ta je rođena nakrivo nasadena i žao mi te je.“

Stefano mu odgovori, ozbiljan:

„Sve što je krivo može se i ispraviti.“

Zatim ga videh kako žuri ka ženi, koja je već stajala na vratima, dok je orkestar pripito svirao i dok su se zvanice gurale da ih pre polaska još jednom pozdrave.

Neće, dakle, doći ni do kakvog raskida, nećemo bežati zajedno ulicama sveta. Zamislih supružnike kako lepi, elegantni ulaze u kabriolet. Ubrzo će stići na amalfitansku obalu, u luksuzni hotel, i tamo će se svaka krvava uvreda pretvoriti u lako otklonljivo durenje. Nema promišljanja. Lila se definitivno odvojila od mene – iznenada mi se učini da je tako – razdaljina koja nas sada deli mnogo je veća nego što sam mogla da zamislim. Nije se samo udala, to ne znači samo da će spavati s jednim muškarcem svake noći, čisto kako bi se priklonila bračnim običajima. Bilo je tu nečeg što dotad nisam razumela

i što mi se u tom trenutku učini očiglednim. Lila je, prihvativši činjenicu da između njenog muža i Marčela postoji ko zna kakav poslovni ugovor, izgrađen na njenom detinjem trudu, priznala da joj je do njega stalo više nego do bilo čega i bilo koga drugog. Ako se već predala, ako je već progutala tu uvredu, mora da je za Stefana vezuje nešto veoma čvrsto. Volela ga je, kao što vole heroine iz romana. Tokom čitavog života će zarad njega žrtvovati sve svoje kvalitete, a on te žrtve neće ni biti svestan. Okružiće ga izobiljem osećajnosti, inteligencije, maštovitosti koji su joj bili svojstveni, a da on neće znati šta će s njima, protraćiće ih. Ja sama, pomislih, nisam u stanju nekoga tako da volim, čak ni Nina, umem samo da provodim vreme nad knjigama. I na delić sekunde videh sebe poput ulubljene činije u kojoj je moja sestra Eliza ostavljala hranu nekoj mački sve dok mačka nije nestala, ostavivši za sobom, na odmorištu, samo tu praznu i prašnjavu činiju. Upravo u tom trenutku, veoma uznemirena, ubedih sebe da sam preterala. Moram se vratiti unazad, rekoh sebi, moram se ugledati na Karmelu, Adu, Điljolu, pa i na samu Lilu. Moram prihvatiti rejon, otresti se oholosti, kazniti svoju uobraženost, prestati da ponižavam one koji me vole. Kada Alfonso i Mariza krenuše da se u dogovoreno vreme nađu s Ninom, obidoh širok krug kako bih izbegla majku i pridružioh se mom momku na terasi.

Haljina mi je bila previše tanka, sunce beše zašlo, počinjalo je da mi bude hladno. Čim me je ugledao, Antonio pripali cigaretu i nastavi da se pravi da posmatra more.

„Hajdemo“, rekoh.

„Idi sa Saratoreovim sinom.“

„Hoću s tobom.“

„Kakva si lažljivica.“

„Zbog čega?“

„Zato što bi me, da te je onaj hteo, ostavila ovde i ne mahnuvši mi.“

To je bila istina, ali mene razljuti što je on tako otvoreno kaže, ne birajući reči. Prosiktah:

„Ako ne vidiš da sam ovde i da rizikujem da me majka svakog časa uhvati i išamara tvojom krivicom, to znači da samo na sebe misliš, da te za mene nimalo nije briga.“

On primeti odsustvo dijalekta u mom govoru, primeti dugu rečenicu, upotrebu konjunktiva, i izgubi pribranost. Baci cigaretu na pod, uhvati me za zglob, stade ga pritiskati sve jače, gubeći kontrolu nad sobom, i povika – glasom koji mu se gušio u grlu – da je on tu zbog mene, samo zbog mene, i da sam ja ta koja mu je rekla da mora sve vreme da mi bude blizu, u crkvi i na proslavi, da, baš ja. „I naterala si me da ti se zakunem“, prožišta. „Zakuni se, rekla si, da me nećeš ni u jednom trenutku ostaviti samu, i ja sam onda dao da mi sašiju odelo, uvalio sam se u dugove kod gospođe Solara kako bih ti udovoljio, kako bih uradio ono što si mi rekla, ni minut nisam proveo s majkom i braćom. I šta sam dobio zauzvrat? Zauzvrat si se prema meni ponela kao da sam smeće, sve vreme si pričala s pesnikovim sinom, ponizila si me pred svim prijateljima, ispaо sam budala zbog tebe. Zato što za tebe ja nisam niko i ništa, zato što si ti tako obrazovana, a ja nisam, zato što ne razumem stvari o kojima pričaš. I tačno je, previše tačno da te ne razumem, ali tako mi boga, Lenú, pogledaj me, pogledaj me u lice: ti misliš da možeš da mi komanduješ, misliš da ja nisam u stanju da ti kažem da je dosta, a varaš se. Znaš sve ali ne znaš da, ukoliko sada izađeš sa mnom na ta vrata, ukoliko ti kažem da je sve u redu i odemo, ali posle saznam da viđaš u školi i ko zna gde drugde onog govornara Nina Saratorea, ima da te ubijem, Lenú, da te ubijem, i zato dobro razmisli, ostavi me odmah ovde“, reče očajan, „ostavi me jer je to bolje po tebe.“ Gledao me je iskolačenim zakravljenim očima i govorio previše otvarajući usta, vičući na mene, premda je govorio tiho, širom raširenih crnih nozdrva, dok mu je lice odavalo takvu

patnju da pomislih kako ga sigurno boli iznutra jer su rečenice koje tako odjekuju u grlu, u grudima, a ne prave prasak u vazduhu, poput komadića oštrog gvožđa koji povređuju pluća i ždrelo.

Na neki konfuzan način mi je ta njegova agresija bila potrebna. Stisak zgloba, strah da će me udariti i ta bujica njegovih bolnih reči naposletku me utešiše, pomislih kako je makar njemu veoma stalo do mene.

„Boli me“, promrmljah.

On polako popusti stisak, ali nastavi da me posmatra širom razjapljenih usta. Da mu priznam da je važan i da mu se povinujem, da se vežem za njega? Koža na zglobu poprimala mi je ljubičastu boju.

„Šta si odlučila?“, upita me.

„Hoću da budem s tobom“, odgovorih, premda natmureno.

On zatvori usta, oči mu se napuniše suzama, okrenu se ka moru kako bi imao vremena da ih zaustavi.

Nedugo potom našosmo se na putu. Nismo sačekali Pa-skvalea, Enca, devojke, ni sa kim se nismo pozdravili. Najbitnije je bilo da nas ne vidi moja majka, i zato krenusmo peške, već se beše smračilo. Neko vreme smo koračali jedno uz drugo ne dodirujući se, zatim mi Antonio, nesigurnim pokretom, prebaci ruku preko ramena. Želeo je time da mi pokaže kako čeka da mu oprostim, skoro kao da je krivac bio on. Pošto me je voleo, odlučio je da sate koje sam provela u Ninovom društvu, na njegove oči ga zavodeći i puštajući da me zavede, smatra nekom vrstom privida.

„Jesam li ti napravio modricu?“, upita pokušavajući da mi uzme zglob u svoju ruku.

Ne odgovorih. Stisnu mi rame velikom šakom, ja se promeškoljih s nelagodom te on odmah popusti stisak. Čekao je, čekala sam. Kada mi po drugi put dade znak svoje predaje, provukoh mu ruku oko struka.

4.

Ljubili smo se bez prestanka, iza jednog drveta, u ulazu neke zgrade, mračnim ulicama. Zatim uhvatismo autobus, pa još jedan, i stigismo na stanicu. Peške se uputismo ka močvari, nastavljajući da se ljubimo zapuštenim putem koji je išao uz železničku prugu.

Osećala sam toplinu, iako mi je haljina bila tanka, a od iznenadnih naleta hladnog noćnog vazduha podilazili su me žmarci. Antonio se povremeno prilepljivao uz mene u senci, grlio me je s takvom silinom da me je bolelo. Njegove usne su me pekle, toplina njegovih usta mi je razbuđivala misli i maštu. Možda su Lila i Stefano, govorila sam sebi, već u hotelu. Možda upravo večeraju. Možda su se već spremili za noć. Ah, spavati u zagrljaju muškarca, ne osećati više hladnoću. Osećala sam Antoniov jezik u svojim ustima i dok mi je pritiskao grudi kroz tkaninu haljine, ja sam mu kroz džep na pantalonama dodirivala ud.

Nebo je bilo išarano sjajnim sazveždima. Miris mahovine i trule zemlje baruština mešao se sa sladunjavim mirisima proleća. Trava je bila vlažna, u vodi se povremeno čulo bućkanje, kao da je u nju upao neki žir, kamenčić, žaba. Prođosmo putem koji smo dobro poznavali, vodio je ka skupini sasušenog drveća, tananih stabala i iskidanog granja. Na nekoliko metara udaljenosti nalazila se stara fabrika konzervi, zdanje urušenog krova, od koga behu preostale samo čelične grede i limene ploče. Osetih neodložnu potrebu za zadovoljstvom, nešto što me je vuklo iznutra poput dobro zategnutog lastiša. Želela sam da požuda dobije žestoko zadovoljenje koje će moći da izbriše čitav taj dan. Osećala sam kako me u dubini stomaka nešto prijatno vuče, kako me miluje i probada, jače nego prethodnih puta. Antonio me je neumorno obasipao izjavama ljubavi, moja usta, moj vrat. Ja sam ćutala, uvek sam pri tim susretima ćutala, samo sam uzdisala.

„Reci mi da me voliš“, stade preklinjati u izvesnom trenutku.

„Da.“

„Reci mi.“

„Da.“

Ne rekoah ništa više. Zagrlih ga, privih ga uz sebe iz sve snage. Želela sam da miluje i ljubi svaki delić moga tela, osećala sam potrebu da me smrvu, da me grize, da mi ponestane daha. On me malčice odvoji od sebe i zavuču mi ruku u prsluču nastavljajući da me ljubi. Međutim, to mi nije bilo dosta, te večeri mi je bilo potrebno više. Sav fizički kontakt koji smo do te večeri imali, koji mi je on oprezno nametnuo i koji sam ja prihvatila s podjednakom oprežnošću, sada mi se učini nedovoljnim, neudobnim, prebrzim. Pa ipak, nisam znala kako da mu saopštim da želim više, nisam nalazila prave reči. Svaki naš tajni susret bio je poput obavljanja nekog nemog rituala, deo po deo. On bi mi milovao grudi, zadigao bi mi suknju, diririvao bi me između nogu, i zatim bi me, kao da mi time daje neki znak, pritiskao uz nabreklinu od meke kože, tkiva, vena i krvi koja mu se nadimala u pantalonama. Ali ja tom prilikom nisam želela da mu izvučem ud iz pantalona, znala sam da će on, čim to učinim zaboraviti na mene, da će prestati da me dodiruje. Grudi, kukovi, zadnjica i prepone više mu ne bi držali pažnju, sasvim bi se usredsredio na moju šaku, štaviše, ubrzo bi je prekrpio svojom kako bi mi nametnuo željeni ritam. Zatim bi izvadio maramicu i držao je spremnu za trenutak kada će mu iz usta izaći tihi ropac, a iz penisa pokuljati ona opasna tečnost. Tada bi se odmakao pomalo ošamućen, možda i posramljen, i vratili bismo se kući. Uobičajen završetak, koji sam sada zbunjeno osećala potrebu da izmenim: nisam marila za to što bih mogla ostati trudna pre braka, nisam marila za greh, za božanske nadzornike koji nas posmatraju sa nebesa, za Svetog duha ili koga već, i Antonio mora da je to

osetio i da ga je to zbunilo. Dok me je sve uzbuđenije ljubio, probao je nekoliko puta da mi povuče ruku nadole, ali se ja izmakoh, nastavih da trljam međunožje o prste kojima me je dodirivao, nastavih da trljam snažno i u ritmu, ispuštajući duge uzdahe. On tada povuče ruku, pokuša da otkopča pantalone.

„Pričekaj“, rekoh.

Odvukoh ga ka ostacima stare fabrike konzervi. Tamo je bilo mračno, mesto je bilo zaklonjenije ali puno miševa, osetih njihovo oprezno kretanje, jurnjavu. Srce mi stade snažno lupati, bilo me je strah tog mesta, sebe same, mahnitosti koja me beše obuzela da iz svog ophođenja i načina govora izbrišem osećaj nepripadanja koji sam u sebi otkrila pre nekoliko sati. Želela sam da se stopim s rejonom, da budem ona od pre. Želela sam da odbacim školovanje, sveske pune vežbanja. Za šta sam, ionako, vežbala? Ono što bih mogla da postanem van Liline senke nije imalo nikakvog značaja. Šta sam bila ja u poređenju s njom u venčanici, s njom u kabrioletu, s plavim šeširićem i u pastelnom kompletu? Šta sam bila ovde sa Antoniom, skrivena u zardalim ruševinama, uz šuštanje pacova, suknje zadignute do bokova i spuštenih gaćica, mahnita, uznemirena i puna osećaja krivice, dok se ona podaje naga, lagano i opuštено, u pamučnoj posteljini, u hotelu s pogledom na more i pušta da Stefano prodre u nju, da uđe sve do kraja, da u nju ispusti svoje seme, od koga će s pravom i bez straha zatrudneti? Šta sam to bila dok je Antonio pokušavao da izađe na kraj sa svojim pantalonama nameštajući se između mojih nogu, tako da mu dodirujem nagi ud, veliko muško meso, dok mi stiska zadnjicu trljajući se o mene i stenjući se kreće napred-nazad? Nisam znala šta sam. Znala sam samo da to nije ono što želim u tom trenutku. Nije mi bilo dovoljno da se trlja o mene. Želela sam da uđe u mene, da mogu da kažem Lili po njenom povratku: ni ja više nisam nevina, sve što

radiš ti radim i ja, nećeš uspeti da me ostaviš za sobom. Iz tog razloga čvrsto obgrlih Antoniov vrat i poljubih ga, popeh se na vrhove prstiju, potražih njegov ud, potražih ga bez ijedne reči, iskušavajući ga. On to primeti i potpomože se rukom, osetih kako proviruje u mene, trgoh se od radoznalosti i strepnje. Međutim, osetih i koliko se napinje da prekine, da se suzdrži da ne prodre iz sve snage koja je u njemu ključala tokom čitavog poslepodneva i koja zasigurno i dalje ključa. Odustaće, postade mi jasno, i privih ga uz sebe kako bih ga ubedila da nastavi. Ali Antonio ispusti dug uzdah, udalji me od sebe i reče na dijalektu:

„Ne, Lenú, ja ovo želim da uradim kako se to radi sa sopstvenom ženom, a ne ovako.“

Uze me za desnu ruku, spusti je na svoj ud uz nekakav prigušen jecaj, ja se pomirih s tim da ga na taj način zadovoljim.

Kasnije, dok smo izlazili iz močvarne oblasti, reče s nelagodnošću kako me poštuje i kako ne želi da zbog njega učinim nešto zbog čega bih se kasnije kajala, ne na tom mestu, na taj prljav, nehajni način. Reče to kao da je on taj koji se previše usudio, možda je zaista verovao da se sve tako odigralo. Ja ništa ne rekoh čitavim putem, osetih olakšanje kad se rastadosmo. Kada pokucah na kućna vrata, otvori mi moja majka, i dok su moja braća uzalud pokušavala da je zaustave, bez urlanja, bez ikakvog nagoveštaja grdnje, ošamari me. Naočari odleteše na pod i odmah joj povikah grubo likujuć, bez senke dijalekta u govoru:

„Vidiš li šta si učinila? Slomila si mi naočare, i sada tvojom krivicom ne mogu više da učim, neću nastaviti da idem u školu!“

Moja majka se sledi, čak joj i ruka kojom me je udarila ostade da visi u vazduhu poput oštrice sekire. Eliza, moja sestra, podiže naočare i reče polako:

„Drži, Lenú, nisu se slomile.“

5.

Obuze me nekakva iscrpljenost koja, koliko god da sam se odmarala, nije prolazila. Prvi put počeh da bežim iz škole. Nisam išla na časove, čini mi se, nekih petnaestak dana, i čak ni Antoniju nisam rekla da ne mogu više da podnesem učenje, da želim da prekinem. Iz kuće sam izlazila u uobičajeno vreme, peške sam kružila čitavim gradom. Tokom tog perioda naučih mnogo o Napulju. Razgledala sam korišćene knjige na štandovima Port Albe, nehotice im pamtila naslove, imena autora i nastavljala ka Toledu i ka moru. Ili sam se pak pela na Vomero Ulicom Salvatorea Roze, stizala u kvart San Martino, vraćala se Petrajom. Ili sam istraživala Doganelu, stizala do groblja, kružila tihim puteljcima, čitala imena mrtvih. Ponekad su me besposleni mladići, mamurni starci ili čak i uglađeni sredovećni muškarci jurili uz bestidne ponude. Ubrzavala sam korak spuštenog pogleda, bežala predosećajući opasnost, ali nisam odustajala. Štaviše, što sam duže bežala iz škole, to se više kroz te duge jutarnje šetnje širila pukotina u mreži školskih obaveza u koju sam upala sa šest godina. Vraćala sam se kući na vreme i niko nije mogao da posumnja da ja, baš ja, u školi nisam ni bila. Podne sam provodila čitajući romane, a zatim sam jurila da se kod močvare nađem sa Antoniom, zadovoljnim što za njega odvajam toliko vremena. Želeo je da me upita viđam li Saratoreovog sina. Videla sam mu to pitanje u očima, ali nije se usuđivao da ga postavi, plašio se svađe, plašio se da ću se razbesneti i da ću mu uskratiti tih nekoliko minuta zadovoljstva. Grlio me je kako bi osetio moju prisutnost uz njegovo telo i kako bi odagnao svaku sumnju. U tim trenucima je odbacivao mogućnost da bih mu mogla naneti tu uvredu da se viđam i sa onim drugim.

Zavaravao se: zapravo, iako sam osećala krivicu, jedino sam na Nina i mislila. Želela sam da ga sretnem, da porazgovaramo,

ali me je sa druge strane bilo i strah. Bilo me je strah da će me poniziti sopstvenom nadmoćnošću. Bilo me je strah da će se na ovaj ili onaj način vratiti na razloge zbog kojih članak o mom sukobu s veroučiteljem nije objavljen. Bilo me je strah da će mi preneti okrutan sud ljudi iz redakcije. To ne bih mogla da podnesem. Bilo da sam kružila gradom, ili uveče u krevetu, kada mi san nije dolazio i kada sam jasno osećala sopstvenu nedoraslost, bilo mi je draže da verujem da je moj tekst odbačen iz prostog i jednostavnog razloga što za njega nije bilo dovoljno mesta. Ublažiti, pustiti da sećanje izbledi. Međutim, nije bilo lako. Nisam bila u stanju da se merim s Ninovom bravurom, nisam mu, dakle, mogla biti blizu, nisam mogla očekivati da će hteti da me sluša, da ću mu poveravati svoje misli. A zatim, kakve to misli? Nisam imala nikakvih misli. Bolje da se sama isključim iz svega toga, dosta više knjiga, dosta ocena i pohvala. Nadala sam se da ću malo-pomalo sve zaboraviti: ideje koje su mi vrvele u glavi, žive i nežive jezike, pa i sâm italijanski, koji mi je kuljao iz usta čak i kad sam se obraćala braći. Krivica je Lilina, mislila sam, što sam krenula tim putem, moram i nju da zaboravim: Lila je uvek znala šta hoće, i to je i dobila: ja ništa ne želim, u meni nema ničega. Nadala sam se da ću se jednog jutra probuditi bez želja. Kada ih se jednom oslobodim – razmišljala sam – Antoniova privrženost, moja privrženost njemu biće dovoljne.

Zatim jednog dana, vraćajući se kući, sretoh Pinuču, Stefanovu sestru. Od nje čuh da se Lila vratila s bračnog putovanja i da je u svojoj kući napravila veliki ručak u čast bratovljeve i zaovine veridbe.

„Ti i Rino ste se verili?“, upitah glumeći iznenađenost.

„Jesmo“, reče ona sijajući i pokaza mi prsten koji joj je on poklonio.

Sećam se da sam dok je Pinuča pričala, imala jednu jedinu zamršenu misao: Lila je napravila proslavu u svom novom

domu i nije me pozvala, ali tako je i bolje, baš mi je milo, dosta je više poređenja s njom, ne želim više da je vidim. Tek kad je Pinuča pretresla svaki detalj sopstvene veridbe, upitah je oprezno za svoju prijateljicu. Pinuča se zlobno osmehnu i reče na dijalektu: *polako uči*. Ne upitah šta to. Kada stigoh kući, prespavah čitavo popodne.

Narednog dana izađoh po običaju u sedam sati da idem u školu, ili tačnije da se pretvaram da idem u školu. Samo što sam prešla auto-put, ugledah Lilu kako izlazi iz kabrioleta i ulazi u naše dvorište i ne okrenuvši se da se pozdravi sa Stefanom, koji je bio za volanom. Bila je pažljivo obučena, nosila je velike naočare za sunce iako sunca nigde nije bilo. Primitih maramu od fine plave tkanine, svezala ju je tako da joj pokriva i usne. Pomislih ozlojeđeno kako to mora da je neka nova moda, nije više glumila Džeki Kenedi, već mračne gospođe kakve smo još odmalena zamišljale da ćemo postati. Produžih dalje ne javivši joj se.

Nakon nekoliko koraka se pak vratih nazad, bez jasne namere, prosto zato što drugo nisam mogla. Srce mi je snažno lupalo, u glavi su mi se rojile zbunjene misli. Možda sam htela da mi kaže u lice da je naše prijateljstvo završeno. Možda sam želela da joj viknem da sam odlučila da više ne učim i da se i ja udam, da odem da živim u Antoniovoj kući s njegovom majkom, braćom i sestrama, da perem stepenište poput lude Meline. Pređoh dvorište hitrim korakom, videh je kako ulazi u svekrvin ulaz. Popeh se stepeništem, istim onim kojim smo se kao devojčice popele da tražimo od don Akilea da nam vrati naše lutke. Pozvah je po imenu, okrenu se.

„Vratila si se“, rekoh.

„Jesam.“

„A zašto me nisi potražila?“

„Nisam želela da me vidiš.“

„Drugi mogu da te vide, a samo ja ne?“

„Za druge me nije briga, za tebe jeste.“

Posmatrala sam je nesigurno. Šta to nije trebalo da vidim? Pređoh nekoliko stepenika koji su nas razdvajali i nežno joj pomerih maramu, skinuh joj naočare.

6.

Kao da to iznova činim sada, u mislima, dok počinjem da pričavam njeno bračno putovanje, ne samo na osnovu onoga što mi je ispričala tada na odmorištu već i na osnovu onoga što sam kasnije pročitala iz njenih svezaka. Bila sam nepravedna prema njoj, želela sam da poverujem da se lako predala kako bih mogla da je ponizim, kao što sam se ja osetila poniženom kad je Nino napustio svadbenu salu. Želela sam da je unizim u sopstvenim očima kako bih lakše podnela njen gubitak. Međutim, eto je, nakon odlaska s proslave, u kabrioletu, s plavim šeširićem, u pastelnom kompletu. Iz očiju joj je sevao bes, i čim se auto pokrenuo, zasula je Stefana najnepodnošljivijim rečima i izrazima koji se u našem rejonu mogu reći jednom muškarcu.

On je uvrede podneo po običaju, uz blag osmeh i bez reči, naposletku je i ona začutala. Tišina, međutim, nije dugo trajala. Lila nastavi smireno, premda malo zadihano. Reče mu da ne želi u tom autu da provede ni minut više, da joj se gadi da udiše isti vazduh kao i on, da želi da izađe, i to odmah. Stefano joj na licu zaista pročita gađenje, ali nastavi da vozi bez reči, te mu ona iznova povika da se zaustavi. On tada stade, ali čim Lila pokuša da otvori vrata, čvrsto je ščepa za ruku.

„Sada me saslušaj“, reče polako, „postoje ozbiljni razlozi za ono što se dogodilo.“

Mirno joj ispriča kako se sve odigralo. Kako bi se izbeglo da se fabrika obuće zatvori i pre nego što odista ugleda svetlost dana, bilo je neophodno ući u savez sa Silviom Solarom